Received: 24/08/66 Revised: 10/12/66 Accepted: 12/12/66

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

Factors related to food handling practices of the parents to the preschool children at the children development centers in a administrative organization, kabin buri district, prachinburi province

พรทิพย์ ลยานันท์, จิตรพรรณ ภูษาภักดีภพ, จิราพัชร ชิษสวัสดิ์[a]
คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซ่า
[a]ผู้รับผิดชอบหลัก (e-mail: first_jrp@hotmail.com)
Pornthip Layanan, Jitrapun Pusapukdepop, Jirapat Chitsawat[a]
Faculty of Public health St.Theresa International College
[a]Corresponding author (e-mail: first_jrp@hotmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกับเด็ก และมีหน้าที่ในการจัดอาหารแก่เด็กรับประทานที่บ้าน จำนวน 236 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประยุกต์ตามกรอบ PRECEDE Model ของ กรีนและกรูเตอร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และไคสแควร์ ผลการวิจัยพบกลุ่มตัวอย่างเป็นแม่ของเด็ก ร้อยละ 50.42 เป็นย่าและยาย ร้อยละ 32.63 มีค่าคะแนนเฉลี่ยปัจจัยนำได้แก่ ความรู้ อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}$= 7.03) ความเชื่ออยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$= 3.60) ทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.16) ค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.16) ส่วนปัจจัยเอื้ออยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$= 3.68) และปัจจัยเสริม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$= 2.89) ด้านการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$= 3.12) เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์พบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเกี่ยวพันกับเด็ก อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและครัวเรือน ปัจจัยนำด้านความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.01 ข้อมูลความสัมพันธ์นี้สามารถนำเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิผล เพราะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล

คำสำคัญ: ปัจจัย; การปฏิบัติของผู้ปกครอง; การจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน

Abstract

This cross-sectional survey research aimed to study the relationship between Personal factors, Predisposing factors, Enabling factors, and Reinforcing factors towards food handling practices of the parents to the preschool children under the care of the Child Development Centers in a Sub-district Administrative Organization. The samples were 236 parents who lived in the same house as the children and were responsible for handling food to the children at home. The research instrument was a questionnaire created by the researcher based on the theoretical framework of PRECEDE Model of Green and Krueter. The applied statistics were frequency distributions, percentages, means, standard deviations, Pearson correlation coefficient, and Chi-square. The results showed that the samples who were mothers of the children (50.42%), paternal grandmothers and maternal grandmothers (32.63%) had Predisposing factors in terms of knowledge at a low level ($\overline{X}$ = 7.03), beliefs at a high level ($\overline{X}$ = 3.60), attitudes at a moderate level ($\overline{X}$ = 3.16) as well as values at a moderate level ($\overline{X}$ = 3.16). Enabling factors were at a high level ($\overline{X}$ = 3.68) and Reinforcing factors were at a moderate level ($\overline{X}$ = 2.89). The level of food handling practices of the parents to the preschool children was moderate ($\overline{X}$ = 3.12). When considering the relationship, it found that Personal factors included affiliation with children, age, education level, occupation, average monthly income and household and Predisposing factors included knowledge, beliefs, attitudes, and values had a relationship with food handling practices of the parents to the preschool children at the confidence level of 0.01. This correlation data can be used as a database to develop parents' behavior in food handling practices to the preschool children effectively because this research analyzed both internal and external causes.

Keywords: Factors; Practices of the Parents; Food Handling Practice to the Preschool Children

บทนำ

ภาวะโภชนาการมีความสำคัญต่อบุคคลทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีโอกาสเกิดการเปลี่ยนแปลงของภาวะโภชนาการได้ง่าย และเป็นช่วงวัยที่สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว[11] ซึ่งประเทศไทยประสบความสำเร็จในการขจัดปัญหาขาดสารอาหาร โดยมีนโยบายสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้สถานศึกษาและ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และโครงการอาหารเสริม(นม)ในโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้รับอาหารและนมที่มีคุณภาพ โดยมีกิจกรรมที่สนับสนุนของกระทรวงสาธารณสุข คือ โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต แต่ยังพบเด็กมีภาวะทุพโภชนาการ เกินเกณฑ์กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป้าหมายไว้ ให้เด็กอายุ 0-5 ปี มีภาวะโภชนาการเกินไม่เกินร้อยละ 9 และภาวะโภชนาการขาดไม่เกินร้อยละ 5 จากรายงานคลังข้อมูลสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2565 พบว่า เด็กอายุ 0-5 ปี มีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 10.38 ภาวะโภชนาการขาดร้อยละ 5.77 และจังหวัดปราจีนบุรี พบว่ามีภาวะโภชนาการเกิน ร้อยละ 10.37 ภาวะโภชนาการขาดพบร้อยละ 4.43 โดยอำเภอกบินทร์บุรี พบมีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 13.42 ภาวะโภชนาการขาดร้อยละ 7.95 นับเป็นอัตราที่มากกว่าระดับประเทศและจังหวัด โดยเฉพาะในตำบล

แห่งหนึ่ง พบ มีภาวะโภชนาการเกินร้อยละ 17.98 มากเป็นอันดับ 2 ของอำเภอกบินทร์บุรี และมีภาวะโภชนาการขาดร้อยละ 3.86 ถึงแม้จะมีการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ตาม จากสถิติภาวะโภชนาการเกินและขาดของเด็ก อายุ 0-5 ปี ของตำบลแห่งหนึ่ง ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องพิจารณาถึงภาวะโภชนาการของเด็ก ก่อนวัยเรียน อายุ 2-3 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุหนึ่งในเด็ก 0-5 ปี เพราะพัฒนาการของเด็กวัยนี้ถือเป็นวัย ที่เริ่มต้นในการเรียนรู้การใช้ชีวิตนอกบ้าน การมีสังคมการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น[2]

จากผลการดำเนินงานในปี 2565 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ที่พบภาวะทุพโภชนาการถึงร้อยละ 21.25 ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียนที่บ้านที่มีผลกระทบต่อภาวะทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ดังกล่าว โดยทำการศึกษาการปฏิ บัติของผู้ปกครองในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กเป็นอย่างมาก ในการจัดเตรียมอาหารหรือจัดทำอาหารให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม มีผลต่อการรับประทานอาหารของเด็กทั้งสิ้น ดังเช่นผลการวิจัยของจิรภาภรณ์ ปัญญารัตนโชติ และคณะ (2560) ที่พบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา คือ การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู เพื่อน[3] ดังนั้นบุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครอง จึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดเตรียมอาหารให้แก่เด็กวัยนี้ และผลการวิจัยของ สมสิริ รุ่งอมรรัตน์ และคณะ (2560) พบว่า สาเหตุหลักของภาวะโภชนาการเกิน คือ ผู้ปกครองขาดความรู้เกี่ยวกับโภชนาการสำหรับเด็กและการเลี้ยงดูแบบตามใจ[14] ส่วนณัฐธวัลย์ เพ็งแจ่ม และคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยนำที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กที่มีภาวะโภชนาการเกิน คือ ความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม ปัจจัยเอื้อของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน (ค่าขนมที่ได้จากผู้ปกครอง/วัน ร้านขายของชำ การกำหนดเมนูอาหารของครอบครัว) ปัจจัยเสริมของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน (สื่อโฆษณา) ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหาร[(9)] ซึ่งปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพระดับบุคคลตามทฤษฎีของกรีนและกรูเตอร์[17] ผู้วิจัยจึงนำเอาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมตามทฤษฎี Precede - Proceed model มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยนำเอาเฉพาะส่วนประกอบที่ 1 คือ ระยะของการวิเคราะห์ปัญหา เรียกว่า PRECEDE ประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำ เป็นปัจจัยที่เป็นพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรมของบุคคล และก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล 2) ปัจจัยเอื้อ เป็นปัจจัยที่อาศัยอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลให้เกิดพฤติกรรมโดยตรง อาจเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือยับยั้งให้เกิดหรือไม่ให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล และ 3) ปัจจัยเสริม เป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมสุขภาพนั้นได้รับการสนับสนุน เป็นผลสะท้อนที่บุคคลจะได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งอาจช่วยสนับสนุนหรือเป็นแรงกระตุ้นในการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพนั้น เป็นปัจจัยภายนอกที่มาจากบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในเรื่องนั้น[10] ดังนั้นการศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสามารถบอกได้ว่าปัจจัยใดของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารที่บ้านแก่เด็ก อยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการศึกษาปัจจัยเหล่านี้มาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ให้สามารถลดปัญหาของภาวะทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ปกครองในการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียน ให้ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของผู้ปกครองแต่ละบุคคล ซึ่งการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมนี้จะส่งผลให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี

หรือสามารถป้องกันภาวะ ทุพโภชนาการ อันจะนำไปสู่การเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย ฉลาด สุขภาพจิตดี สร้างภูมิต้านทานต่อโรค และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ของผู้ปกครองที่มีการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ
2. ศึกษาการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ
3. ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional survey research)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ที่รับผิดชอบจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนที่บ้าน ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ และมีคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด คือ 1. เป็นผู้ปกครองที่มีเด็กอยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 6 แห่ง ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี 2. เป็นบุคคลหลักในการจัดเตรียมอาหารให้เด็กก่อนวัยเรียนรับประทานที่บ้าน และ3. ยินยอม และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม 2565 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 236 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์ PRECEDE Model ของกรีนและกรูเตอร์ มาเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความเกี่ยวพันกับเด็ก เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ (รายได้ของผู้ปกครองและรายได้รวมของครอบครัว) จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยนำ ประกอบด้วย 1. ความรู้ในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 16 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด ให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ถูกหรือผิด 2. ความเชื่อในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 5 ข้อ 3. ทัศนคติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 10 ข้อ และ4. ค่านิยมในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเอื้อ เกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 8 ข้อ เป็นคำถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 ปัจจัยเสริม เกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 8 ข้อ เป็นคำถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 5 การปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง จำนวน 15 ข้อ เป็นคำถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้หาคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .66 - 1.00 ทุกข้อ ซึ่งหมายความว่า แบบประเมินชุดนี้ มีค่าความตรงตามเนื้อหา คุณภาพด้านความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient method) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = 0.947

การเก็บรวมรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยที่ผ่านการอบรม โดยวิธีการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ขั้นตอนของการศึกษารายละเอียดของแบบสอบถาม พร้อมทั้งอธิบายการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างด้วยการแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า การรายงานข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวม ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ที่สามารถตอบแบบสอบถามได้ และถ้าหากไม่สามารถอ่านแบบสอบถามได้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แทนหลังการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้อธิบายคุณลักษณะของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ของผู้ปกครอง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และไคสแควร์ (Chi-square test) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเกี่ยวพันกับเด็ก เป็นแม่ ร้อยละ 50.42 รองลงมาคือยาย ร้อยละ 18.22 และย่า ร้อยละ 14.41 ซึ่งเป็นเพศหญิง ร้อยละ 85.59 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 30 ปี ร้อยละ 92.37 โดยมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 41.53 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส ร้อยละ 61.44 ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 52.13 ส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน และประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด

ร้อยละ 39.83 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,000 - 5,000 บาท ร้อยละ 57.63 และ รายได้รวมของครอบครัว อยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 52.11

2. ปัจจัยนำ

ปัจจัยนำด้านความรู้ ส่วนใหญ่ มีความรู้ในระดับต่ำ ร้อยละ 63.14 รองลงมาคือ ความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 26.69 และความรู้ระดับสูง ร้อยละ 10.17 ตามลำดับ และข้อคำถามที่ตอบถูกมากที่สุด คือ เวลาจัดเตรียมอาหารไม่ควรให้เด็ก 2-3 ปี เข้ามาร่วมด้วย เพราะจะเป็นอันตราย ส่วนข้อคำถามที่ตอบผิดมากที่สุด คือ อาหารประเภทผักต่าง ๆ ยังไม่จำเป็นต้องจัดให้เด็ก 2-3 ปี รับประทาน เพราะเคี้ยวยากและย่อยยาก

ปัจจัยนำด้านความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 30 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง การจัดนมให้เด็กดื่มทุกวันจะทำให้เด็กตัวสูงและแข็งแรง และตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่อง การจัดอาหารจำพวกแป้งหรือข้าวให้เด็กรับประทานมาก ๆ จะทำให้เด็กอ้วน และน่ารัก

ปัจจัยนำด้านทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 40 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่องการเตรียมอาหารและทำอาหารให้เด็กรับประทานเอง จะทำให้เด็กได้รับประทานอาหารที่สดและสะอาด และมากกว่า ร้อยละ 30 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่อง เด็กจะรับประทาน ไม่เป็นเวลาหิวเมื่อไรก็จะรับประทาน และรับประทานอะไรก็ได้ที่เด็ก

ปัจจัยนำด้านค่านิยมของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 30 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่อง ปัจจุบันนิยมให้เด็กดื่มนมเป็นประจำ เพราะทำให้เด็กตัวสูง และมากกว่า ร้อยละ 40 ขึ้นไป ตอบข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่อง การจัดอาหารให้เด็ก การทำเองเสียเวลา ไปเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง หรือกึ่งสำเร็จรูปมารับประทานจะดีกว่า เพราะสะดวกและรวดเร็ว

3. ปัจจัยเอื้อของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 40 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง นมที่ศูนย์ฯ จัดให้ผู้ปกครองนำมาให้เด็กดื่มที่บ้านทุกวัน มีประโยชน์มาก และตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่อง ร้านขายขนมหวานหรือขนมกรุบกรอบสำหรับเด็ก มีหลากหลายให้เลือกทั้งที่ตั้งอยู่ใกล้ศูนย์ฯ และใกล้บ้าน

4. ปัจจัยเสริมของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 30 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง คนในครอบครัวทุกคนของท่านร่วมมือกันในการจัดซื้ออาหารมาเตรียมไว้ครบถ้วนทั้งเนื้อสัตว์ ไข่ นม ผัก ผลไม้ เพื่อให้ท่านจัดอาหารให้แก่เด็กและมากกว่า ร้อยละ 50 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่อง เพื่อนบ้านจะคอยแนะนำและช่วยเหลือในการให้เด็กดื่มนมจากศูนย์ฯ เป็นประจำ

5. ระดับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77.54 รองลงมา คือ การปฏิบัติระดับดี ร้อยละ 19.07 และการปฏิบัติระดับต่ำ ร้อยละ 3.39 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 30 ขึ้นไป ตอบ ข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง ท่านให้เด็กดื่มนมที่ศูนย์ฯ ให้ และมากกว่า ร้อยละ 40 ขึ้นไป ตอบข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในเรื่อง ในการจัดเตรียมอาหารเด็กท่านจะจัดซื้อและหาอุปกรณ์มาใช้เฉพาะ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับการปฏิบัติ ในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

ปัจจัย	การปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง		
	r	p	ระดับความสัมพันธ์
1. ปัจจัยนำด้านความรู้ในการจัดอาหารสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน	0.73**	<0.001	ปานกลาง
2. ปัจจัยนำที่มีผลต่อการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็ก			
ความเชื่อในการจัดอาหาร	0.64**	<0.001	ปานกลาง
ทัศนคติในการจัดอาหาร	0.71**	<0.001	ปานกลาง
ค่านิยมในการจัดอาหาร	0.85**	<0.001	สูง
ผลรวมปัจจัยนำด้านความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม	0.81**	<0.001	สูง
3. ปัจจัยเอื้อ	0.66**	<0.001	ปานกลาง
4. ปัจจัยเสริม	0.78**	<0.001	ปานกลาง

6.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับ การปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ได้แก่ ข้อมูลความเกี่ยวพันกับเด็ก อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของผู้ปกครอง และรายได้ของครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนข้อมูล สถานภาพสมรส และเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง

6.2 ปัจจัยนำด้านความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมในการจัดอาหาร และปัจจัยนำในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.73, p < 0.001$; $r = 0.64, p < 0.001$; $r = 0.71, p < 0.001$; $r = 0.85, p < 0.001$; $r = 0.81, p < 0.001$) ตามลำดับ

6.3 ปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์เชิงบวก ระดับปานกลางกับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.66, p < 0.001$)

6.4 ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ระดับปานกลางกับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.78, p < 0.001$)

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบประเด็นการอภิปรายตามสมมุติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อยู่ในระดับที่ไม่ถูกต้อง

1.1 ปัจจัยนำ

- ปัจจัยนำด้านความรู้ พบผู้ปกครอง มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ และมีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา แสดงว่าความรู้นำมาซึ่งการปฏิบัติที่ยังไม่ถูกต้อง เนื่องจากมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลส่วนบุคคลยังพบอีกว่าผู้จัดเตรียมอาหารเป็นย่าและยาย ถึงร้อยละ 32.63 เพราะ แม่ต้องทำงานนอกบ้าน ดูได้จากการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ เป็นอาชีพที่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ได้แก่ อาชีพรับราชการ ค้าขาย รับจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัว นอกจากนี้รายได้อาจมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เพราะผู้ปกครองมีรายได้ของตนเองต่ำกว่า 5,000 บาท และรายได้ต่อครัวเรือนต่ำกว่า 10,000 บาท และเมื่อพิจารณาข้อมูลจากข้อคำถามย่อย พบความรู้ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อย คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดเตรียมอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ไข่ นม รวมทั้งแป้งข้าว ผักและผลไม้ให้เด็กรับประทานทุกวัน ซึ่งอาหารหลักจำพวกนี้ล้วนเป็นอาหารที่มีคุณค่า ราคาค่อนข้างแพง โดยเฉพาะอาหารจำพวกวิตามิน นอกจากนี้ยังมีความรู้ในเรื่องจำนวนมื้ออาหารของเด็ก 2-3 ปี ว่ามีเพียง 3 มื้อ เหมือนผู้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นความรู้ ที่สำคัญ ที่จะทำให้เด็กได้รับสารอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกายเด็ก เนื่องจากการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ควรจัดให้มี 4 - 5 มื้อ ใน 1 วัน[6] และความรู้ที่ควรระวังไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด คือ เรื่องการให้เด็กรับประทานอาหารจำพวกแป้งและไขมัน อาหารว่างจะเป็นอาหารอะไรก็ได้ที่มีรสหวาน มัน อร่อย และเด็กชอบกิน เด็กต้องรับประทานประเภทแป้งมาก ๆ โดยเฉพาะเด็กที่ไม่ชอบดื่มนมสามารถให้ดื่มน้ำผลไม้แทนได้ เพราะให้ประโยชน์และคุณค่าอาหารเหมือนกัน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพที่กล่าวว่า การปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคลในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ในสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพ อาศัยความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติตนด้านสุขภาพ[1] และเป็นไปตามหลักการในการจัดอาหารสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ที่กล่าวถึงสาเหตุ/ปัจจัย ของภาวะขาดโปรตีนและพลังงานในวัยเด็กว่า ระดับการศึกษาของพ่อแม่/ผู้ปกครองที่ไม่ดี ทำให้ขาดความรู้ที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูและในการจัดอาหารให้แก่เด็ก และมีความเชื่อบางอย่างที่ห้ามกินอาหารบางชนิด[11] สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมสิริ รุ่งอมรรัตน์ (2560) ที่ศึกษาการนำแนวทางการส่งเสริมโภชนาการไปใช้ในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แล้วพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากผู้ปกครองขาดความรู้เรื่องโภชนาการสำหรับเด็ก และส่วนใหญ่ให้เด็กรับประทานอาหารตามความสะดวก และไม่ทราบถึงพลังงานจากอาหารทั้งวันที่เด็กควรได้รับ[14] นอกจากนี้ยังพบการ ศึกษาสถานการณ์ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบ่อยาง ของจิรารัตน์ พร้อมมูล และคณะ (2561) พบ เด็กก่อนวัยเรียนมีน้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 6.97 เริ่มอ้วน ร้อยละ 5.81 และมีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 1.16 และสรุปผลการวิจัยว่าเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่ มีแนวโน้มไปทางน้ำหนักเกิน อ้วน ท้วม ส่วนเด็กผอม มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเด็กติดอาหรรสหวาน และกินอาหารหนักไปทางแป้ง ไขมัน เด็กไม่กินผัก แม้จะทำขนาดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ชอบกินอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ สาเหตุของพฤติกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็เกิดจากพฤติกรรมการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง[5] นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวิจิตรา อิ่มอุระ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยทำนายภาวะโภชนาการเกินของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร และความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการของมารดา ซึ่งมารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการในเด็กระดับน้อย เด็กจะมีโอกาสเกิดภาวะโภชนาการเกิน 3.19 เท่าของมารดาเด็กที่มีความรู้ระดับมาก การจัดอาหารเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกิน จึงมีความสำคัญ โดยความรู้จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมารดา[12]

- ปัจจัยนำด้านความเชื่อ พบผู้ปกครองมีความเชื่อ ในภาพรวมที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในหัวข้อย่อยเรื่องการจัดนมให้เด็กดื่มทุกวันจะทำให้เด็กตัวสูงและแข็งแรง และบุคคลในครอบครัวมีความสำคัญมากในการจัดอาหารให้แก่เด็ก แต่ก็ยังมีความเชื่อที่ยังไม่ถูกต้อง เพราะมีค่าคะแนนเฉลี่ยในข้อคำถามย่อยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่เรื่องการจัดขนมหวานให้เด็ก

รับประทานหลังมื้ออาหาร เรื่องอาหารฟาสฟู้ด เช่น ไก่ทอด มันทอด หมูทอด/ปิ้ง สามารถซื้อให้เด็กรับประทานได้ทุกวัน และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดอาหารจำพวกแป้งหรือข้าวให้เด็กรับประทานมาก ๆ จะทำให้เด็กอ้วนและน่ารัก เนื่องจากตามหลักการแล้ว อาหารว่างควรเป็นอาหารที่มีประโยชน์ ไม่ควรเน้นอาหารว่างที่หวานจัด หรืออาหารที่ทอด โดยใช้น้ำมันมาก ๆ เพราะจะทำให้เด็กได้รับพลังงานมากเกินไป อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กอ้วนได้[6]

- ปัจจัยนำด้านทัศนคติ พบภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้ปกครองยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องเด็กจะรับประทานไม่เป็นเวลา หิวเมื่อไรก็จะรับประทาน และรับประทานอะไรก็ได้ที่เด็กชอบ เพราะมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด รองลงมาคือเรื่อง อาหารประเภทผัก-ผลไม้ เด็กมักไม่ชอบรับประทาน เวลาซื้ออาหารสำเร็จรูป เช่น ก๋วยเตี๋ยว ก็ไม่ต้องใส่ผัก สุดท้ายคือเรื่อง เด็กอ้วนไม่ได้เป็นปัญหาทางภาวะโภชนาการ เพราะเป็นเด็กที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีพละกำลังดี และเรื่องที่ยังควรเฝ้าระวังคือเรื่อง ขนมกรุบกรอบ เช่น มันฝรั่งทอด สาหร่ายทอดหรือขนมหวาน พวกเยลลี่ เป็นขนมที่หาซื้อง่ายและเด็กชอบรับประทาน และเรื่องการจัดอาหารที่มีสีสันตามธรรมชาติ เด็กมักไม่ชอบจึงทำให้ยุ่งยากในการจัดอาหารจะเห็นว่า เป็นเรื่องที่ยังไม่ถูกต้อง เพราะไม่เป็นไปตามหลักการจัดอาหารสำหรับเด็กเล็กคือควรจัดอาหารมื้อหลักให้ครบ 5 หมู่ ให้น่ารับประทาน ให้อาหารมีกลิ่น สีสันตามธรรมชาติ หลากหลายลักษณะ เช่น นุ่ม กรอบ เหลว จัดอาหารให้มี 4-5 มื้อ ต่อวัน อาหารว่างควรเป็นอาหารที่มีประโยชน์ จัดอาหารให้แปลกใหม่ รสชาติไม่จัด ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดอาหาร[6]

- ปัจจัยนำด้านค่านิยม พบผู้ปกครองมีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ายังไม่ถูกต้อง เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยของหัวข้อย่อย พบมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ถูกต้องเพียงเรื่องเดียว คือเรื่องการนิยมให้เด็กดื่มนมเป็นประจำ เพราะทำให้เด็กตัวสูง เพราะระดับค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนหัวข้อย่อยเรื่องอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ควรระวังและควรปรับให้มีค่านิยมที่ถูกต้อง เพราะมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ได้แก่ เรื่องเด็กชอบความหลากหลายจึงควรจัดอาหารหรือขนมหวานตามสื่อโฆษณา เช่น ขนมกรุบกรอบจำพวก ขนมปัง มันฝรั่ง สาหร่ายทอด น้ำผลไม้ เรื่องการจัดอาหารว่างระหว่างมื้อแก่เด็กควรเป็นขนมหวานที่แพง ๆ เช่น ขนมเค้ก ไอศกรีม เรื่องการซื้อน้ำอัดลมให้เด็กดื่มแสดงถึงความทันสมัย และค่านิยมที่ควรจะแก้ไขให้ถูกต้อง ได้แก่ การจัดอาหารให้เด็ก การทำเองเสียเวลา ไปเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งหรือกึ่งสำเร็จรูปมารับประทานจะดีกว่าเพราะสะดวกและรวดเร็ว

1.2 ปัจจัยเอื้อ พบมีทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดอาหาร อยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน เพราะผู้ปกครองได้รับนมเป็นอาหารว่าง 1 กล่อง จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาเป็นอาหารว่างให้เด็กได้รับประทานที่บ้าน จึงไม่ต้องเสียเวลาไปซื้อหา และการเข้าถึงแหล่งอาหารที่สามารถซื้อหาอาหารได้ง่ายและสะดวก สามารถเดินไปหาซื้อของเองได้ ที่สำคัญศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็อยู่ไม่ไกลจากบ้าน การรับนมมาให้เด็กดื่มที่บ้านจึงไม่ต้องกังวลใจในเรื่องการเก็บอาหารหรือหาวิธีการทำให้นมไม่เสีย ดังนั้นเมื่อกลับถึงบ้านก็สามารถนำนมที่ได้รับมาให้เด็กดื่มได้ทันที แต่ก็มีร้านขนมกรุบกรอบจำหน่ายใกล้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และใกล้บ้านด้วย ซึ่งปัจจัยเอื้อนี้อาจเป็นปัญหาในการจัดหาอาหารที่ไม่มีประโยชน์แก่เด็กได้เช่นกัน เพราะไม่เป็นไปตามหลักการจัดอาหารให้เด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากขนมจำพวกนี้จะทำมาจากแป้งและมีรสหวาน อาจทำให้เด็กเกิดภาวพทุพโภชนาการ[15]

1.3 ปัจจัยเสริม พบในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หรือได้รับปัจจัยเสริมยังไม่ถูกต้อง จึงเป็นไปตามสมมุติฐาน เพราะมีปัจจัยเสริมที่ยังไม่เพียงพอเหมาะสมในการจัดอาหาร เนื่องจากมีผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม ว่าได้รับแรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เรื่องการจัดอาหารให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้คำแนะนำ การคอยติดตามภาวะโภชนาการของเด็ก และการจัดอบรมให้ความรู้ถึงวิธีการจัดเตรียมอาหารให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน และได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว

แต่การให้การสนับสนุนจากคนในครอบครัวบางเรื่องก็ไม่ถูกต้อง เช่น ชอบซื้อพวกขนมหวาน และขนมกรุบรอบ มาให้เด็กรับประทาน อีกหนึ่งแรงสนับสนุนที่เป็นปัญหา คือ เพื่อนบ้านชอบให้ขนมหวานแก่เด็กเป็นประจำ และไม่คอยแนะนำหรือช่วยให้เด็กดื่มนมจากศูนย์ฯ นอกจากนี้ยังพบปัจจัยเสริมที่จะได้รับจากสื่อต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการจัดอาหารเด็ก ผู้ปกครองยังมีความต้องการอยู่เพราะค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ซึ่งการมีปัจจัยเสริมที่ยังไม่ถูกต้องจากแรงสนับสนุนของบุคคลนี้มีผลต่อการปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน เพราะปัจจัยเสริมเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น เป็นปัจจัยแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติหรือพฤติกรรมสุขภาพ ได้รับการสนับสนุนหรือไม่เพียงใด[16]

1.4 การปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77.54 ถือได้ว่ายังไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน เพราะจากการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยในหัวข้อย่อยพบ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำถึง 5 หัวข้อ ได้แก่ เรื่องการจัดเตรียมอาหารเด็ก ท่านจะซื้อและหาอุปกรณ์มาใช้เฉพาะ เรื่องการป้อนข้าวและแป้ง ให้เด็กรับประทานก่อนและให้รับประทานมากกว่าพวกเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ เรื่องอาหารมื้อเช้าจะให้เด็กรับประทานข้าวเหนียวไก่ย่างหรือหมูปิ้ง เพราะหาซื้อสะดวกและไม่มีเวลาทำเอง เรื่องการจัดแบ่งมื้ออาหารให้เด็ก 3 มื้อ และเสริมด้วยอาหารว่าง 2 มื้อ เรื่องสุดท้ายคือเรื่องการจัดอาหารที่แยกทำของคนอื่นในครอบครัวกับเด็ก ส่วนเรื่องที่ควรเฝ้าระวังและต้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ได้แก่ เรื่องการจัดอาหารให้เด็กรับประทานให้ครบ 5 หมู่ การเน้นอาหารมื้อเช้าเป็นมื้อสำคัญที่จะต้องให้เด็กรับประทานก่อนส่งไปที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไข่ควรจัดเป็นอาหารหลักให้เด็กได้รับประทาน การแวะซื้ออาหารประเภทปิ้งย่าง เช่น หมูปิ้งข้าวเหนียวให้เด็กเป็นอาหารมื้อหลัก สุดท้ายเรื่องการซื้อน้ำอัดลมและขนมหวานหรือขนมกรุบกรอบมาเตรียมไว้ให้เด็กได้รับประทานระหว่างมื้ออาหารหรือหลังมื้ออาหารเย็นที่บ้าน นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่ต้องสนับสนุนให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น เพราะมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีแต่เป็นค่าคะแนนที่ค่อนข้างไปในระดับปานกลาง คือเรื่องการจัดเตรียมอาหารกึ่งสำเร็จรูป ไว้ให้เด็กรับประทาน ควรจะซื้อที่พึ่งทำเสร็จใหม่ ๆ จากร้าน ไม่ควรเป็นพวกบะหมี่หรือโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป การจะให้เด็กรับประทานอาหารควรเป็นอาหารที่ทำด้วยตนเอง และปรุงสุกใหม่ และเวลาซื้ออาหารพวกเนื้อสัตว์จะเลือกซื้อที่ติดมันเยอะ ๆ มาให้เด็ก เพราะ เนื้อจะนุ่ม เด็กชอบรับประทานและเคี้ยวง่าย ซึ่งล้วนไม่ถูกตามหลักการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียน[(6)]

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กัน

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเกี่ยวพันกับเด็ก อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศ และสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ แสดงว่าการปฏิบัติได้ถูกต้องหรือไม่ขึ้นกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน รายได้รวมของครอบครัว เนื่องจากมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพของ PRECEDE ที่กล่าวว่าปัจจัยนำ คือ ปัจจัยพื้นฐานที่ติดตัวมา และการแสดงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล รวมถึงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา และขนาดของครอบครัว[(17)] ประกอบกับผู้ปกครองถือเป็นบุคคลสำคัญในการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียน จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองไว้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียน เพราะเด็กในวัยนี้ถือเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็กในอนาคต และอาหารก็เป็นปัจจัยหนึ่งของชีวิต การดำเนินชีวิตจะเป็นไปด้วยดี หากร่างกายได้รับอาหารที่มี

สารอาหารครบถ้วนเหมาะสม ซึ่งความสำคัญของผู้ปกครองในการจัดเตรียมอาหารแก่เด็กนี้ ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัลย์ ศิรินาม (2561) ที่สรุปว่าผู้ปกครองหรือผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัวเป็นหัวใจสำคัญที่จะส่งผลต่อโภชนาการที่ดีของเด็ก[13]

2.2 ปัจจัยนำด้านความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม พบมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์ด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (r = 0.73) ส่วนปัจจัยนำด้านความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = 0.81) แต่เมื่อพิจารณารายด้านของภาพรวม พบความสัมพันธ์ของความเชื่อ อยู่ในระดับปานกลาง (r = 0.64) ทัศนคติ อยู่ในระดับปานกลาง (r = 0.71) และค่านิยม อยู่ในระดับสูง (r = 0.85) แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้ปกครองจะสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง ขึ้นอยู่กับการมีปัจจัยนำด้านความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมอยู่ในระดับสูงหรือถูกต้อง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของวีรวัลย์ ศิรินาม (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีความรู้อยู่ในระดับดี มีเจตคติในระดับดี ส่งผลให้การปฏิบัติในการจัดอาหารอยู่ในระดับที่ดี[13] แต่ผลการวิจัยครั้งนี้พบความรู้อยู่ในระดับต่ำหรือมีความรู้น้อย คือยังมีความรู้ไม่ถูกต้องในเรื่องการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียนที่ถูกต้องตามหลักการจัดอาหารให้แก่เด็ก ได้แก่ จัดอาหารให้มีคุณค่าทางโภชนาการในมื้ออาหารหลักให้ครบ 5 หมู่ จัดอาหารให้น่ารับประทาน มีสีสันตามธรรมชาติ มีลักษณะหลากหลาย จัดอาหารให้มี 4-5 มื้อใน 1 วัน จัดอาหารแปลกใหม่ที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทานเสมอ รสชาติไม่ให้จัดเกินไป และให้เด็กมีส่วนร่วม[6] นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิจิตรา อิ่มอุระ (2562) พบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายภาวะโภชนาการเกินของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความรู้ของมารดา เพราะผลการวิจัยพบว่า มารดามีความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการในเด็กระดับน้อย[(12)] ส่วนปัจจัยนำด้านความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ของการวิจัยครั้งนี้ พบภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถึงแม้จะมีความเชื่อในระดับสูง แต่ก็เป็นค่าคะแนนเฉลี่ยที่ค่อนไปในระดับปานกลาง เนื่องจากยังมีความเชื่อที่ไม่ถูกต้องโดยเฉพาะเรื่องการจัดอาหารจำพวกแป้งหรือข้าวให้เด็กรับประทานมาก ๆ จะทำให้เด็กอ้วนและน่ารัก คือเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุด ซึ่งก็เป็นความเชื่อและความเข้าใจของพ่อแม่ต่อภาวะเด็กอ้วนทั่วไปที่มีมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน[15] ส่งผลให้การปฏิบัติในการจัดอาหารของผู้ปกครอง มีการปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง เพราะมีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดังนั้น ปัจจัยนำด้านความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยม ส่งผลต่อการปฏิบัติของผู้ปกครองในการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียนโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = 0.81, p = <0.001)

2.3 ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม พบมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ยังมีความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อกันไม่มากนัก ซึ่งการศึกษาปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมนี้เป็นสิ่งที่จะต้องทำการศึกษาเฉพาะการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพนั้น ต้องศึกษาทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยภายนอกตัวบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ตามแบบแผนทฤษฎีการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม ที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีของกรีนและกรูเตอร์ ที่เรียกว่า PRECEDE - PROCEED Model ในระยะของการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม[17] เช่นเดียวกับณรงค์ชัย หัตถี (2553) ที่กล่าวถึง PRECEDE - PROCEED Model ว่าเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพแบบสหปัจจัย เนื่องจากพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และการดำเนินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพนั้น ต้องวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม[8] ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมด้วย และพบว่า มีปัจจัยเอื้ออยู่อย่างเพียงพอ เพียงแต่ยังมีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องในการเลือกซื้ออาหารแก่เด็ก ซึ่งดูได้จากการให้ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ยังไม่ถูกต้องในเรื่อง แหล่งจำหน่ายอาหารพวกขนมหวานและขนมกรุบกรอบที่อยู่ใกล้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและใกล้บ้าน เพราะมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามได้รับการสนับสนุนนมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ให้กับผู้ปกครองนำมาให้เด็กดื่มที่บ้าน เป็นการสนับสนุนที่ผู้ปกครองถือว่าเป็นสิ่งสนับสนุนที่ดีมาก สอดคล้องกับการวิจัยของชัญญานุช ไพรวงษ์ (2565) พบว่า ปัจจัยเอื้อเป็นปัจจัยที่อาศัยอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดพฤติกรรมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นร้านขายของชำ ความสะดวกต่อการเข้าถึง ระยะเวลา และทักษะการเลือกซื้อ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มตัวอย่าง[7] ส่วนปัจจัยเสริมพบว่า ยังมีไม่เพียงพอและต้องการแรงสนับสนุนเพิ่มทั้งจากเจ้าหน้าที่ เพื่อนบ้าน และครอบครัว เนื่องจากมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมของปัจจัยเสริมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะปัจจัยเสริมจากครอบครัวมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุด คือเรื่องคนในครอบครัวทุกคนร่วมมือกันในการจัดซื้ออาหารมาเตรียมไว้ครบถ้วน เพื่อให้ผู้ปกครองจัดอาหารให้แก่เด็ก แต่ในทางตรงกันข้าม คนในครอบครัวก็เป็นแรงสนับสนุนเชิงลบ คือชอบซื้อพวกขนมกรุบกรอบ มาให้เด็กรับประทานเสมอ ทางด้านเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แรงเสริมที่ได้รับผู้ปกครองยังมีความต้องการเพิ่มกิจกรรม เช่น การแนะนำการจัดอาหารให้แก่เด็ก การคอยติดตามภาวะโภชนาการ และการจัดอาหารให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ และต้องการเพิ่มพูนความรู้ในการจัดอาหารให้แก่เด็ก คืออยากให้มีการจัดอบรมเรื่องความรู้และวิธีการจัดเตรียมอาหาร เพราะเรื่องเหล่านี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนบ้านก็ยังต้องการให้เพื่อนบ้านมีความรู้ที่ถูกต้องในการช่วยสนับสนุนให้เด็กได้ดื่มนมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉพาะสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดอาหารให้แก่เด็กก็เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองมีความต้องการเพิ่มเติม เนื่องจากหัวข้อเหล่านี้ ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นในระดับปานกลางถึงระดับต่ำหรือระดับที่น้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิราภา สุวรรณกิจ (2565) ที่ศึกษาภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน แล้วพบว่า ปัจจัยเสริม ได้แก่ การปลูกฝังนิสัยการบริโภคอาหารให้กับเด็กวัยก่อนเรียนของครอบครัวมีความสัมพันธ์ กับภาวะโภชนาการ การปลูกฝังนิสัยการบริโภค จึงถือเป็นปัจจัยเสริมที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการและถือว่าเป็นแรงกระตุ้นในการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากอิทธิพลภายนอกจากบุคคล[4] และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hamzavi et al. (2022) ที่ศึกษาการรับรู้ และประสบการณ์ของผู้ปกครองและครูพี่เลี้ยงของเด็กก่อนวัยเรียน ชาวอิหร่าน ในการควบคุมน้ำหนัก โดยใช้แบบจำลองของ PRECEDE-PROCEED Model ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเสริม (การสนับสนุนและอิทธิพลของครอบครัว กำลังใจและอิทธิพลของครูพี่เลี้ยง อิทธิพลของเพื่อน) มีผลต่อการควบคุมน้ำหนักของเด็กก่อนวัยเรียนเป็นอย่างมาก[18]

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ไปเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และโครงการอาหารเสริม(นม)ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ

2. นำข้อมูลความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ที่ยังไม่ถูกต้องไปใช้ในการวางแผนจัดอบรมได้

3. สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปหารูปแบบการให้ความรู้ให้เหมาะสมกับลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

4. หน่วยงานอื่น ๆ ทางสาธารณสุข สามารถนำรูปแบบการวิเคราะห์แบบ Precede Model ไปใช้เพื่อหาสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองได้

5. สามารถนำข้อมูลปัจจัยเสริมไปจัดโปรแกรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการพัฒนาศักยภาพของการให้ข้อมูลเสนอแนะหรือคำแนะนำในส่วนของเจ้าหน้าที่/เพื่อนบ้าน/ครอบครัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหาโปรแกรม ในการพัฒนาภาวะโภชนาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อจาก Precede Model

2. ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งระยะ ของ Precede และProceed เพื่อให้ได้ข้อมูลสาเหตุปัจจัยการจัดเตรียมอาหารของผู้ปกครอง และของหน่วยงานในการจัดบริการ

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อหารูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เรื่องโภชนาการในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีประสิทธิผล

4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ สามารถนำ Precede Model ไปศึกษาหาสาเหตุพฤติกรรมการปฏิบัติในการจัดอาหารแก่เด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง และนำข้อมูลไปเป็นฐานในการพัฒนา

5. ควรมีการวิจัยประเมินผลการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในส่วนของ Proceed

เอกสารอ้างอิง

1. กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. กลยุทธ์เสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์; 2561.
2. กุลนิดา เต็มชวาลา. (อินเตอร์เน็ต). พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ที่พ่อแม่ควรทำความเข้าใจ. (เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2565) เข้าถึงได้จาก: https://www.nakornthon.com/article/getpagepdf/326
3. จิรภาภรณ์ ปัญญารัตนโชติ, ชนัญชิดาดุษฎี ทูลศิริ และสมสมัย รัตนกรีฑากุล. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2560);25(2):43-56
4. จิราภา สุวรรณกิจ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน. วารสารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองหก. 2565;31(2):81-94
5. จิรารัตน์ พร้อมมูล, ตรีทิพย์ เครือหลี, ชุติมา เพิงใหญ่ และ วิภารัตน์ สุวรรณไวพัฒนะ. ศึกษาสถานการณ์ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 2561;5(3):169-185.
6. จุไรรัตน์ วัชรอาสน์. (อินเตอร์เน็ต). โภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. (เข้าถึงเมื่อ 13 กรกฎาคม 2565) เข้าถึงได้จาก: จาก http://164.115.41.60/ excellencecenter/?p=166
7. ชัญญานุช ไพรวงษ์, ศุภรดา โมขุนทด, พรทิพย์ แก้วชิณ. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชากรที่มีภาวะโภชนาการเกินในตำบลโนนตูม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. 2565;14(2):90-20.
8. ณรงค์ชัย หัตถี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้น อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2553
9. ณัฐธวัลย์ เพ็งแจ่ม, ศุภรดา โมขุนทด, วันฉัตร โสพส, วัลญา ขันพลกรัง, ดิเรก กลุ่มค้างพลู, ชลนิชา หอมสุวรรณ, ศันสนีย์ อินทะเสน, สัมฤทธิ์ หรั่งมา, พิชญานนท์ เผือกมะหิงษ์, บัณฑิตา ขุนภักนา และภารวี ตรีรัตนกุลพร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กที่มีภาวะโภชนาการเกินในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6. 2562;941-949.

10. นรลักขณ์ เอื้อกิจ, ลัดดาวัลย์ เพ็ญศรี. การประยุกต์ใช้แนวคิด PRECEDE MODELในการสร้างเสริมสุขภาพ. วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย. 2562;12(1):38-48.
11. ประไพพิศ สิงหเสม, ศักรินทร์ สุรรณเวหา, อติญาณ์ ศรเกษตริน. การส่งเสริมโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ 2560;4(3):226-235.
12. วิจิตรา อิ่มอุระ, สมสมัย รัตนกรีฑากุล, สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ. ปัจจัยทำนายภาวะโภชนาการเกินของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2562;27(1):1-12.
13. วีรวัลย์ ศิรินาม. ปัจจัยทมี่ผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด เทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่; 2561.
14. สมสิริ รุ่งอมรรัตน์, อาภาวรรณ หนูคง, ณัฐธิรา ไกรมงคล, รุ่งรดี พุฒิเสถียร. การนำแนวทางการส่งเสริมโภชนาการไปใช้ในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. วารสารสภาการพยาบาล. 2560;32(4):108-120.
15. สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการในคลินิกสุขภาพเด็กดี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2558.
16. สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร. (อินเตอร์เน็ต). PRECEDE - PROCEED Model. (เข้าถึงเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565) เข้าถึงได้จาก: http://hepa.or.th/assets/ file/conference/...pdf
17. Green, L.W., Krueter, M.W. Health Promotion Planning An Education and Ecological Approach. 4th ed. Toronto: Mayfield Publishing Company; 2005.
18. Hamzavi Zarghani N, Ghofranipour F, Mohammadi E, Cardon G. (Internet). Understanding the perceptions of parents and preschool principals on the determinants of weight management among Iranian preschoolers. A directed qualitative content analysis. Butler É, editor. PLOS ONE. 17(6):e0270244. (Cited 13 July 2022)Available from: http://dx.doi.org/ 10.1371/journal.pone. 0270244